

== Velja po pošti: ==
Za celo leto naprej . K 26.—
za pol leta » 13.—
za četrt » 6.50
za en mesec » 2.20
za Nemčijo ololetno » 29.—
za ostalo inozemstvo » 35.—

== V upravnistvu: ==
Za celo leto naprej . K 22.40
za pol leta » 11.20
za četrt » 5.60
za en mesec » 1.90
Za pošiljanje na dom 20 v. na
mesec. — Posamezne štev. 10 v.

SLOVENE

== Inserati: ==
Enostolpna pettivrsta (72 mm):
za enkrat » 15 v
za dvakrat » 13 »
za trikrat » 10 »
za več ko trikrat . . . » 9 »

V reklamnih noticah stane
enostolpna garmondvrsta
30 vinarjev. Pri večkratnem
objavljanju primeren popust

== Izhaja: ==
vsak dan, izvenem nedelje in
praznike, ob 5. uri popoldne.

Uredništvo je v Kopitarjevih ulicah št. 6/III.
Rokopisi se ne vračajo; neuradna pisma se ne
sprejemajo. — Uredniškega telefona št. 74. —

Političen list za slovenski narod.

Upravištvo je v Kopitarjevih ulicah št. 6.
Sprejema naročila, inserate in reklamacije.
Upraviškega telefona št. 188. —

Današnja številka obsega 6 strani.

Uboga vlada!

Ljubljana, 20. septembra.

Vedno bolj se kaže, da je bil odpor, ki so ga češki agrarni in slovenski kato-liško-narodni poslanci tako energično zo-per vlado izvajali, dočim sta Hribar in Ploj se pred Bienertom plazila, smotren in da je uspeh neizogiben. Vlada stoji dan-es pred tremi grozečimi vprašanji: skup-ni izdatki in finančna reforma, ogrske ho-matije in češki deželni zbor. Kako bo mogla z odločno slovansko opozicijo na vratu rešiti tako kočljive probleme, to sam bog vidi. Kar se tiče češkega deželnega zbora, je danes kot beli dan jasno, da Bien-erth ni absolutno nič dosegel. Nemci so namreč na včerajšnjem shodu svojih de-želnih poslancev v Pragi sklenili, da od obstrukcije ne odnehajo.

Včeraj so se namreč zbrali vsi nem-ški poslanci češkega deželnega zbora v Pragi. Dr. Eppinger je poročal, da je ba-rona Bienert pred sklicanjem deželnega zbora svaril. Politični položaj je popol-noma neizpremenjen. Konference pri Bien-erthu niso na položaju ničesar izpreme-nile. Nato se je izdal sledeči komunike:

»Nemški deželnozborni poslanci iz-javljajo, da se ni ničesar zgodilo, kar bi dalo povod, da svoje dosedanje stališče izpremené.«

Vsled tega se nemški poslanci v če-škem deželnem zboru ne bodo udeležili volitev skrutatorjev in konstituiranja ku-rij. O nadaljnjem postopanju se bo skle-palo po konferenci načelnikov, ki se vrši jutri, v torek.

Kar se konference načelnikov tiče, bodo Nemci stavili svoje zahteve. Pra-vijo, da je nekaj čeških poslancev za kon-cesije, vendar pa bo težko kaj iz tega, ker zlasti radikalci nočejo o tem absolutno nič vedeti. Slednji so namreč sklenili, da v slučaju, ako ostale češke stranke Nemcem dovolijo glede konstitucije deželnega od-bora in drugih zahtev kakšne koncesije, izstopijo iz zveze čeških deželnozbornih poslancev, kar pomeni, da bodo potem oni obstruirali.

Glasilu dunajskih Čehov piše, da dr-žavni zbor ne sme zborovati, ako se ne izpolnijo češke zahteve glede šolstva na Niževavstrijskem.

Nemški Volksrat hujša češke Nemce na opozicijo, Gabrijel Ugron na Ogrskem piše, da Ogrska lahko brez Avstrije živi in da mora slednja košutovske zahteve iz-polniti, ako noče, da se zveza med Avstrijo in Ogrsko razdere, ministrstvo za zunanje zadeve, vojno ministrstvo in mornariška sekcija zahtevajo milijone, »Hlas«, glasilu moravskih katoličanov, piše, da mora »Slovanska Unija« vztrajati v boju, dokler ne pade sedanji sistem — res položaj, ki za vlado gotovo ni nič posebno prijeten. Nemci so pa s svojim sklepom glede češ-kega deželnega zbora pokazali, da jim ni nič za spravo in uredbo narodnostnih raz-mer, marveč le za nadaljnjo zmedo, v ka-terji bi oni v kalnem dalje ribarili kakor so doslej.

Trdno upamo, da bo slovanska opozi-cija s svojo doslednostjo to vlado in te Nemce prignala do spoznanja — naj jim bo to ljubo ali ne. Dolgo se v Avstriji tako ne more vladati, to bodo na Dunaju kmalu uvideli.

Shodi S. L. S. po deželi.

Dva veličastna shoda sta se vršila včeraj na Notranjskem. Kmečka zveza za košansko-reško dolino je sklicala zboro-vanje na 11. uro dopoldne na Premu. Zbralo se je čez 200 vrlih okoličanov. Shod je otvoril župnik Škerjanec, pozdra-vil vse navzoče ter dal besedo poslancu Ravnikarju, ki je skoro v enournem go-voru prav poljudno govoril o delovanju dež. zbora. Pred vsem je gosp. poslanec

razložil melioračno postavbo, potem spre-membo dež. šolskega sveta in šolskega za-kona sploh. Poudarjal je zlasti potrebo preureditve ljudsko-šolske ponavljavne šole, ki naj bi se tako uravnala, da bi ustre-zala kmetijskim razmeram. Naše ponav-ljavne šole naj bi bile kmetijske-gospo-dinjske šole. Konečno je gosp. poslanec govoril o deželnih financah, o dohodkih in izdatkih deželnega gospodarstva. Zboro-valci so z burnim odobravanjem vzeli na znanje poročilo svojega poslanca. Nato je govoril tajnik S. L. S. dr. Rožič o naši kmečko-stanovski organizaciji, ki je zlasti dandanes v dobi kapitalizma prepotrebna za naše kmete. Naslikal je praktično stran naših »Kmečkih zvez« ter njih politično-gospodarski pomen. V drugem delu svo-jega govora je govoril v krepkih pote-zah načrtal preveliko važnost obstrukcije v drž. zboru, ki so jo začeli naši poslanci v zvezi z drugimi jugo- in severno-slo-vanskimi poslanci proti sedanji krivični nemški vladi. Govornika so zborovalci večkrat prekinili z medklci: Boj nemški vladi do zmage! Le naprej, mi smo za ob-strukcijo. Poslanci ne smejo odnehati! — Zborovalci so enoglasno izrekli zaupnico vsem poslancem S. L. S., zlasti pa njemu načelniku dr. Šusteršiču ter so brzo-javno pozdravili vsled bolezni zadržanega drž. poslanca dr. Žitnika. — Shod je eno-glasno sklenil, da naj naši državni po-slanci vztrajajo v boju do zmage.

Popoldne ob štirih je zborovala »Kmečka zveza« za Posojino v Št. Petru na Krasu. Okoli dvesto kmetov iz raznih krajev se je zbralo v prostorni društveni sobi tamošnjega izobraž. društva. Shod je otvoril predsednik »K. Z.« gospod župan Penko, ki je v toplih besedah pozdravil poslanca Ravnikarja in dr. Rožiča, nakar je dr. Rožič govoril o potrebi napredka in tesnega združevanja kmečkega stanu v političnem, gospodarskem in organizato-ričnem oziru. Omenjal je važnost kmečkih zvez za naš kmečki stan zlasti v izobra-ževalnem oziru. Naše K. Z. naj bi bile nekake kmetijske šole, ki bi dajale na shodih vsem kmetom gospodarjem pouka v kmečkih vprašanjih. — Govornik je ome-njal razne krivice, ki se gode jugoslovan-skim deželam — zlasti Slovincem — v gospodarskem, političnem in narodnem oziru. Zato je boj proti vladi potreben to-liko časa, dokler tudi Slovenci ne pridemo do popolne veljave v vseh panogah na-šega državnega gospodarstva. Poslušalci so živahno pritrdjevali govorniku ter kli-cali: Živio obstrukcija! Slabše se nam ne more goditi kot sedaj. Le v boj proti ger-manizatorični vladi. — Za dr. Rožičem je poročal deželni poslanec gospod nadučitelj o delovanju dež. zbora, ki je v preteklem kratkem zasedanju marsikaj važnega in koristnega sklenil v prid kmečkemu stanu. Zlasti je poudarjal melioracijski zakon, lovski zakon in cestni zakon. — Poljudno je razložil velik pomen ustanovitve dežel-ne zavarovalnice in dež. hipotečne banke. Konečno je gosp. poslanec govoril še o na-šem šolstvu in učiteljstvu, ki še tudi po-trebuje v vseh ozirih temeljite spremembe. Govorniku so zborovalci krepko ploskali ter pritrdjevali. Gospod župan Penko se je zahvalil obema govornikoma za podučne govore ter predlagal resolucijo, ki izreka zaupanje S. L. S. in njenim voditeljem ter pozivlja naše drž. poslance, da naj do skrajnosti vztrajajo v odločnem boju proti nemški Bienertovi vladi.

Shodi S. L. S. so se včeraj še vršili na Savi pri Litiji, kjer je poročal drž. po-slanec gosp. Povše o drž. zboru. Tudi se je izrekla zaupnica poslancem S. L. S. in zahteva, da naj poslanci vztrajajo v boju zoper nemško vlado. — Na Jesenicah je bil shod S. L. S., kjer je poročal dež. po-slanec župnik Piber o delovanju dežel-nega zbora in o delavskem vprašanju. Zborovalci so enoglasno odobrili poročilo gosp. poslanca ter tudi zahtevali, da naši poslanci na Dunaju neomahljivo bijejo boj za naše narodne in gospodarsko-politične pravice.

Narodno-gospodarska povzdiga — rešitev Slo-vencev.

II.

Kdor je prepotoval našo ljubo Av-strijo širom in križem, kakor pisec teh vrstic, je lahko konstatoval sledeče: da je naša južna železnica najdražja železnica v Avstriji (v osebnem prometu za 35 do 40% dražja od državne železnice), da ima najsurovejše osobje, in kar je glavno: da je najhujša germanizatorka našega na-roda. Nekoč sem se vozil z nekim Fran-cozom iz Maribora do Zidanega mostu. Mož je začel debelo gledati, ko sem mu pojasnjeval, da je zemlja, po koji se vo-zimo, slovenska. »Ko pa ne vidim nič dru-zega kakor samo nemški?« se je čudil. Zdaj pa se vprašajmo, kdo je lastnik južne železnice? Prijoritete južne železnice so izključno v rokah francoskih, oziroma bel-gijskih akcijonarjev, torej sinov onega naroda, ki neprestano fraternizirajo z na-šimi brati Čehi, ki pošiljajo iz Pariza brez-številne deputacije v Prago k raznim slav-nostim, ki vedno povdarjajo francosko-češko bratstvo, tukaj pa dopuščajo, da se tlači najbližje brate Čehov? Ali ni v oči-gled temu takšno fraterniziranje humbug »par excellence«? Takšna fraternizacija bi imela pomen, ako bi se jej dalo realno podlago, n. pr. ako bi Čehi, združeni s Slovenci odprli francoskim kapitalistom oči ter jim povedali kaj delajo njih podlož-niki s Slovenci!

Nekaj podobnega je »Trboveljska premogovna družba«. To je eminentno francoska akcijska družba, ki pa v očigled francosko-českemu pobratimstvu dopušča, da nas služabniki te družbe na Sloven-skem gnjavijo kar »en gros«. Ta družba nastavlja v Trbovljah kot vodilne osebe same pangermane. Malo je menda krajev na Slovenskem, kjer bi se nas v narodnem oziru tako gnjavilo, kot v Trbovljah. Morda bi se dalo temu odpomoči, ako bi se za stvar zainteresovalo one češke kro-gje, ki s Francozi neprestano fraternizujejo.

Na Češkem se je zadnja desetletja silno razvila keramična industrija. Kdor je bil lani na jubilejni razstavi v Pragi, se je o tem lahko prepričal. Češki keramični izdelki, posode, okraski, kopališčne stene itd. romajo v ves svet. Na tisoče ljudstva dobi pri tem zaslužka. Pogoj za kerami-čno industrijo je za to sposobna glinasta zemlja. Z nekolikimi navadnimi eksperimen-ti sem se prepričal, da je za to posebo-ni sposobna zemlja pri nas na Dolenjskem južno od Kuma okrog Št. Ruperta, Mirne, Trebelnega itd. S kakimi 40.000 kronami bi se lahko ustanovila manjša tovarna za keramiko.

Na Spodnjem Štajerskem, Dolenj-skem, posebno pa na Vipavskem imamo mnogo žlahtnega sadja. V enem izmed teh krajev bi sodilo ustanoviti tovarno za sadne konzerve. Enake tovarne so v Av-striji: v Beljaku, Bolcanu (Tirolska) in Trbechovicah (Češko), poslednja vzorno urejena, in vse dobro uspevajo. Koliko sadja gre v naših krajih v nič! Takšna tovarna bi se tudi lahko ustanovila za-družnim potom. Manipulacija v tvornici za sadne konzerve je dokaj enostavna, manje komplicirana kot v sirarnah. Naše sadje — posebno ono iz Spodnjega Šta-jerskega — roma doslej vsako jesen na stotine in stotine vagonov v Nemčijo, kjer se razvršča ter pride kot namizno sadje v promet ali pa se vporabi v tvornicah za sadne konzerve. Pri tem pa treba vpošte-vati, da sadje za Nemčijo nakupujejo pri nas razni mešetarji, ki se tudi mastijo z glavnim dobičkom, naš kmet pa dobi za svoj izboren izdelek le miloščino. Sadjar-stvo je vrlo dobičkanosna panoga kmetij-stva, ali žal, pri nas še popolnoma neorga-nizovana. Naša glavna zadača bi morala biti, da privedemo glavni dobiček sadjar-stva v lastne roke.

O naši vinski krizi se je že obilo raz-pravljalo, tako, da smatram s svoje strani

vsako besedo odveč. Hočem pa opozoriti na druge koristonosne panoge vinarstva. Naše vipavsko grozdje bi bilo vsled obil-ne sladkorne vsebine posebno pripravno za sušenje za takozvane »rozine« in »eve-be«, kakor jih imenuje naša gospodinja. Na temelju oficijelnega poročila c. kr. av-stro-ogrškega konzulata v Genovi za leto 1908. sem se prepričal, da importuje Ita-lija za 23 milijonov kron »rozin« na leto v Avstro-Ogrsko! Doslej pridelujejo po-sušeno grozdje samo nekateri kraji v Dal-maciji in na Ogrskem, za imenovano vsoto pa, kakor navedeno, pa importujejo Lahi k nam posušenega grozdia. Kakšna zadruga na Vipavskem za suho grozdje bi pač ne bilo pretežavno delo! —

Julija 1908 sem potoval po Franco-skem ter ob tej priliki prepotoval tudi naj-bolj vinorodno pokrajino na svetu tako-zvano »Champagne« provincijo na Sever-nem Francoskem. Znano je, da od tam po-haja šampanjec. Središče za pridelavo šampanjca je mesto Epernay. Tu se na-haja slavnoznana tvrdka Mercier, ki pri-deluje največ šampanjca. Zaustavil sem se za dva dni v Epernay-u pri tvrdki Mer-cier, ki mi je radevolje razkazala vse svo-je prostore za pridelavo šampanjca. Oku-sil sem tudi vina, ki rastejo v tej pokra-jini. Živel sem tudi dlje časa ob Renu ter dobro poznam renska in mozelska vina ter trdim smelo: naša ljutomerska in vi-pavska vina če ne prekašajo pa brez-dvomno dosegajo razna renska, mozelska in francoska vina. In vendar kaj je glas naših vin napram renskim, mozelskim in francoskim? Velika krivda leži v tem, ker čisto mi sami ne cenimo in ne spoštuje-mo lastnega blaga. Evo dokaza: koncem julija t. l. sem prišel za časa svojega bi-vanja v Ljubljani na neko gostijo, ki je svoj zaključek praznovala v »Unionu«. In kakšna vina smo pili? »Gumpoldskirch-ner« in »Vöslauer« proizvode dunajske protestantske tvrdke Schlumberger! »Si-ne ira et studio« rečeno stokrat rajše bi si bil pogladil grlo s kapljico žlahtnega bi-zeljca ali vipavca, kakor pa s to nižje-avstrijsko kislico v buteljkah. Ali kar je tuje, je pri nas slavno in naj si bo šmira za vozove! — Odločil sem se od predmeta, zatorej zopet nazaj k šampanjcu. Mislim, da mi ni treba dokazovati, da bi bila naša ljutomerska, vipavska in bizeljka vina sposobna za šampanjec. Kdor pa ne ver-jame, naj si kupi steklenico renčana ter ga naj primerja z dobro kapljico bizeljca, lu-tomeržana itd. V Gradcu na primer ima-mo tovarno za šampanjec Kleinoschegg, ki po notoričnih dokazih uporablja za šam-panjec izključno ljutomerska vina. Ta tvrdka zalaga s svojimi proizvodi ves av-strijski jug in ves Balkan. O umrlem šefu te tvrdke pa je znano, da je iz kletarja po-stal milijonar. Da se v Avstriji proizvaja šampanjca rentira in da njega konzum v Avstriji raste, nas prepričajo letošnja po-ročila nižjevavstrijske trgovske zbornice, ki navaajajo, da je nek konzorcij francoskih šampanjskih tovaren pokupil v okolici Kremsa obilico vinogradov, kjer hoče iz nižjevavstrijskih vin proizvajati šampanjec, to pa zato, ker si od tega obeta večji do-biček kot od importiranega šampanjca iz Francije, kojemu je po našem državnem fiskusu odmerjena občutna carina. Oči-talo se mi bode, da propagiram ustano-vitev tvornice za šampanjec na Sloven-skem? Tako je! Ali za Boga, kdo ga bo spričo današnjega protialkoholnega giba-nja pil? Povdarjam in ta povdarek velja za vse sledeče članke: Slovenci smo pre-maloštevilčen narod, da bi se ustanovitev kojekoli industrijske panoge obnesla, ako nam je računati edinole na lasten konsum. So panoge industrije, za koje bi imeli Slo-venci sami dovolj konsumentov, n. pr. to-varna za klobuke (iz klobučevine), tovar-na za sukno, o čemur bom še pozneje raz-motrial, ali so zopet panoge, pri kojih — hočemo li da prosperajo — si moramo za-nje pridobiti balkansko tržišče! Naša go-spodarska deviza bi torej morala biti: z našimi industrijskimi izdelki na Balkan! Seveda ena težkoča nas bo sprva morila in nam stopila nasproti liki pošast: konku-rirati bi morali na Balkanu proti raznim

tujcem, kajti iz golega rodoljubja ne bo balkanski Slovan kupoval naših izdelkov, ako so slabši od tujih. Ali tudi ta neprilika bi se premagala, seveda bi se ne smelo takoj začetkoma računati na dobiček. Kar se proizvodnje šampanjca tiče pa sledeče: ako bi se ustanovila takšna tvornica, bi bilo vse odvisno od spretnega delovodje. Dotičnik, ki bi podjetje snoval, naj bi si pridobil kakšno mlado trgovsko moč ter je poslal za eno leto na Francosko v službo h kaki šampanjski tvornici, kjer bi dotičnik proučil vse mahinacije proizvodnje. Seveda bi moral obvladati izborni francoskočin sicer bi marsikaj ne zapopadel. Tvornica pa naj bi se sprva osnovala v kolikor možno najmanjšem obsegu. V splošno bi bilo svetovati bodočim snovateljem naše industrije, naj se omeje na kar možno minimalno obsežnost zavoda, kar se tiče n. pr. stavbe, strojev, dejavskih sil itd., ker v slučaju rentabilnosti se dá zavod vselej povečati, zmanjšati pa le z znatnimi izgubami.

ČEHI PROTI LEX AXMANN.

Praga, 20. septembra. Izvrševalni odbor češke državno-pravne stranke je v svoji včerajšnji seji protestiral proti nameravani lex Axmann - Kolisko. V tem protestu se sviri vlado, naj ne predloži zakona v sankcijo, ker v nasprotnem slučaju bodo Čehi razvili najskrajnejši boj proti vsaki vladi, ki bi to storila.

NAŠE BOJNE LADJE IN ČASNIKI.

Dunaj, 20. septembra. Uradno se poroča, da so različna časnikarska poročila o datih projektiranih avstrijskih velikih bojnih ladij neresnična, ker posameznosti takih gradb nobena država ne razglaša.

HRVATSKO-SRBSKA KOALICIJA PROTI »REICHSPOSTI« IN DR. FRIEDJUNGU.

Na tožbo gg. Supila, Lukiniča in Pribeviča proti »Reichsposti« se je pred dnevi skušalo ustvariti sporazumljenje. Zastopnik tožiteljev dr. Harpner je izjavil, da tožitelji v tej tožbi, niti v oni proti »N. Freie Presse« in dr. Friedjingu glede poravnave nočejo ničesar slišati in zahtevajo brezpogojno, da se razprava vrši. Ob tej priliki se je tudi razmotrivalo, da bi se združile tožbe proti »Reichsposti« in »N. Freie Presse«, kar se bo tudi bržkone zgodilo. Zastopnik tožiteljev je zahteval, da se kar mogoče preje odredi razprava proti »Reichsposti«. Čuje se, da se bo ta razprava vršila 6. oktobra.

NAPAD NA AVSTRIJSKO-OGRSKI KONZULAT.

New York, 19. septembra. Iz Saltile se poroča o političnih nemirih. Občinstvo je pobilo okna na avstrijsko-ogrskem konzulatu in je hotelo udreti hišna vrata. Policija je demonstrante razpodela.

NEMŠKI KANCLER NA DUNAJU.

Dunaj, 20. septembra. Nemški državni kancler pl. Bethmann-Hollweg je v družbi poslanika pl. Flotowa in adjutanta stotnika pl. Schwartzlappen dospel iz Monakovega včeraj ob 9. uri jutraj na Dunaj. Na kolodvoru ga je sprejel nemški poslanik Tschirsky s poslaniškim osebjem in saški poslanik.

RUSKE BOMBE V BAKU.

Peterburg, 19. septembra. V Baku so odkrili skladišče bomb. V zvezi s tem odkritjem so kot krivce zasledili agente ruske tajne policije. Šefa tajne policije so odpustili iz službe in uvedli proti njemu preiskavo.

Darovi.

ZA NARODNO OBRAMBO.

355. Pevke slovenskega glasbenega društva »Ljubljana« ob 20. septembru namesto venca na grob žrtev, za narodno obrambo 20 K.
356. Pevci »Ljubljane« ob obletnici 20. septembra 20 K.
357. Odbor »Ljubljane« namestu venca na grob katoliško-narodnemu dijaku Adamiču in slovenskemu pevcu Lundru, nedolžnima žrtvama neplodnih počestnih demonstracij 20 K.
358. Alojzij Šober, župnik z Zdolaha na Štajerskem kot praktično demonstracijo 20. septembra 20 K.

Kmetijski strokovni pouk med vojaki.

Vedno se ponavljajo tožbe, da se ti-soči kmetijskih sinov in delavcev odtu-juje svojemu stanu v triletni vojaški službi in gredo raje služiti po dovršenih vojaških letih kot tvorniški delavci in sluge v mesta. V koliko upliva na to pri vojakih ravnanje višjih z moštvo, počemo razmotrivati. Res pa je to, da si marsikateri vojaški predstojnik dovoljuje psovke o kmečkem stanu. »Zabitikmet« in podob-

ne psovke gotovo ne vzgajajo v kmetijskih sinovih spoštovanja do svojega stanu. Kot da bi ne bilo tudi v drugih stanovih veliko tepcev, in še kakšnih! — V sled tega se je že večkrat sprožila v javnosti misel, da bi se upeljal med vojaki strokovni kmetijski pouk in bi bila vojaška leta tudi nekaj kmetijski izobraževanja tečaj. In to bi se moglo v mnogih krajih izpeljati. Ako bi videl kmečki sin pri vojakih, da se tudi tu vpoštevata vrednost kmetijskega stanu, bi se ne zgodilo tolikrat, da bi se sramoval vojak po dovršenih službenih letih, poprijeti se kmečkega dela.

Na ta način bi se tudi ne pomnoževal proletarijat v mestih. Kmetu bi ne primanjkovalo delavnih moči in vsled manjšega naraščanja industrijskih delavcev, bi se na ta način tudi tem veliko zboljšale razmere.

Tako je n. pr. šef italijanskega poljedelskega ministrstva major dr. Nazari uvedel v italijansko armado leta 1898. kmetijski pouk. Vsako leto se oglasi za ta pouk 15.000 do 27.000 vojakov. Poučevanje obsega vse panoge poljedelstva in vinogradništvo in italijanski kralj ponovno obiskuje poljska polja, obdelana od vojakov. Italijanski vojaki so n. pr. iz pustih, nerodovitnih strmin Monte Mario v Via Angelico spremenili z dobrim gnojenjem in obdelovanjem v vzorna polja, na katerih izvrstno uspeva žito, sadno drevje, tobak v največji množini. Vojaki naredijo taka polja manjša ob cestah, da dobi prebivalstvo upogled v umno obdelovanje zemlje in začne samo posnemati. Sadovi tega pouka se kažejo povsod. Odpušteni vojaki ne pomnožujejo mestnega proletarijata, pač pa si poiščejo delo v poljedelstvu, vinogradništvu, vrtnarstvu in enakih strokah. Na ta način se izboljšuje kmetijstvo in ni pomanjkanja poljskih delavcev. — Res je to, da je bil ta korak neobhodno potreben za poljedelsko zane-marjeno Italijo. Vprašanje je, ali bi to po drugih državah škodovalo? Če je v Italiji mogoče, more biti mogoče tudi v Avstriji. Kot se poroča, se je tudi v Avstriji letos naredila tozadevna poskušnja v Hebu na Češkem. Poučevalo je učiteljsko osebje tamkajšnje poljedelske šole. V tem tečaju je bilo 27 predavaj iz vseh strok poljedelstva. Zimski teoretični pouk se je izpopolnil poleti s praktičnim delom na polju. Prijavilo se je prostovoljno okoli sto vojakov, da prisostvujejo pouku, a se jih je sprejelo samo 45 vsled pomanjkanja učnih prostorov. Zdi se nam, da tudi v Avstriji nismo daleč, ko se bo vpeljal kmetijski pouk med vojaške. Tako je tudi prav!

Znanost in umetnost.

»KATOLIŠKA BUKVARNA« V LJUBLJANI

priporoča sledeče knjige lastne zaloge:

Medved, »Poezije«, II. del. Cena 3 K 50 vin., v elegantni vezavi 5 K 40 vin. — Ime in veljava A. Medvedova sta toliko, da je odveč priporočati proizvode njegovega neizčrpnega pesniškega duha; kakor je prva zbirka njegovih pesmi vsakega razveselila po globokomiselnosti in markantnosti oblike, tako povzdigne druga zbirka še bolj pesnikovo vrednost in velikost.

»Dolina krvi« (Glenanaar). Roman. Napisal sloveči irski pisatelj kanonik Avgustin Sheehan, poslovenil iz angleščine Franc Bregar. Osmi zvezek »Leposlovne knjižnice«. Cena broširanemu izvodu 4 K 20 vin., vezanemu pa 5 K 80 vin. — Ta najboljši roman slovečega irskega pisatelja kanonika Sheehana obsega žalostno zgodovino nesrečnega irskega naroda, nad katerim so Angleži kronali krivico in tej prepustili popolno gospodarstvo. Irska vstrajnost, s katero se je to mučeniško ljudstvo borilo za vsako grudo rodne zemlje in za vsako črko katoliške veroizpovedi, nima para v zgodovini.

»Bisernice« iz belokranjskega narodnega zaklada. V Adlešičih nabral Ivan Šašelj, župnik. I. del. Cena 2 K, vez. 3 K. II. del. Cena 2 K 50 vin., vez. 3 K 50 vin. — Belokrajina si je ohranila med Slovenci največ pristnega narodnega blaga, zanimivih narodnih običajev, ki segajo brezdvomno v staro davnino, pa tudi belokranjski jezikovni zakladi imajo prednost mimo vseh ostalih slovenskih narečij. To delo je torej važen in zanimiv pojav v našem dosedaj bornem folklorističnem slojstvu.

Breznik, »Slovsanske besede v slovensčini.« Cena 80 vin. Za Slovence sploh in posebno jezikoslovce zelo koristna in važna knjiga o rabi besed in izrazov, ki smo si jih izposodili Slovenci od naših močnejših bratov in izpopolnili z njimi naš jezik.

Za zabavo in pouk otrokom priporočamo novi knjigi s podobami:

Hitra vožnja po železnici. Knjiga s podobami za otroke. Cena 1 K 60 vin.

Slovenski A B C v podobah. Cena 80 vin., trdo vezan 1 K 20 vin.

Kdor hoče narediti otrokom prijetno presenečenje in veselje in kdor hoče, da se bodo otroci igrave naučili brati, naj jim kupi te dve knjigi. — V obeh knjigah so lepe, večbarvne, zanimive slike in poleg vsake slike kratka na sliko se nanaša oča, otroškemu razumu primerna pesmica. Knjigi naj bi prodrli v vsako slovensko družino otrokom v pouk in prijetno zabavo. Naročata se v »Katoliški Bukvarni« v Ljubljani.

Gosp. organiste in cerkvene pevske zборе na deželi opozarjamo na krasne in lahke Riharjeve skladbe, katere je za mešan zbor na novo uredil č. g. Fran Klimovec pod naslovom »21 pesmi našemu Gospodu« (Rihar renatus). Zbirka obsega dve božični, štiri postne, dve velikonočne, eno za Vnebohod, osem za sv. Rešnje Telo, 1 na čast sv. Trojici in tri razne pesmi. Ker bo zbirka izborna služila in zelo povečala cerkveno slovesnost ob Gospodovih praznikih in raznih prilikah, naj je ne manjka na nobenem cerkvenem koru. Cena partituri znaša 3 K, posameznim glasovom pa 40 vin. Dobi se v »Katoliški Bukvarni« v Ljubljani.

Moški zbori. Uglasbil Vinko Vodopivec. V tej zbirki, ki je ravnokar izšla v založbi Katoliške Bukvarne, nam podaja g. skladatelj šest moških in en ženski zbor. Med moškimi zbori sta zastopani dve krepki koračnici: »Bratje v kolo« in »Bratom Orlom«, dva mirna zbora z bariton-skim samosplovom: »Z vencem tem ovenčam Slavo« in »V mraku«, ljubkonežni zbor (oz. čveterospjev) »Silaj, silaj, lunica« in šaljivi moški zbor z basovskim samosplovom »Lepi Jurij«. Ženski zbor pa je zložen na Gregorčičevo pesem »Pogled v nedolžno oko«. — Vse te skladbe niso sicer nič epohalnega in najmanj kaj takega, kar bi pomenjalo preobrat na glasbenem polju, a so vendarle priključne in čedne. Harmonizacija je vsesokoli priprosta ter izvzemši par mest korektna. (Str. 2, 1. sistem, 2. takt naj poje drugi bas mesto četrinke g, dve osminki: g in e; sicer so vspretni oktavni postopi med 1. ten. in 2. basom. Str. 12, 1. sistem, 1. takt pa naj poje drugi bas na četrto dobo dis mesto h.) Je seveda še semtertje kako mesto, ki bi se mu dalo oporekati, toda mnogokrat ima pa tudi vsakrati razumni skladatelji svoj razlog, da napravi tako in ne drugače. V celoti so ti zbori — kakor rečeno — dobri in bodo gotovo z veseljem sprejeti, kjerkoli se bodo izvajali. Posebno dobro bodo učinkovali zbori: str. 3, 4, 5 in 7. Trio pri koračnici, posvečeni »Bratom Orlom«, je naravnost mojstrski.

Po svetu.

Gospodinjstvo šole so ustanovili v Spljetu in je ministrstvo za javna dela imenovalo za učiteljico Marijo Bulič, absolvirano učenko dunajškega seminarja za odganjanje gospodinjstvih učiteljic. Šola je nameščena v stavbinski in umetniški obrtni šoli.

Poštni avtomobili v Dalmaciji. Iz Dunaja bo prišel v Dalmacijo dvorni svetnik Hoffer, da uredi uvedbo avtomobilov v poštne službi. Bržkone bodo uvedli poštne avtomobile za enkrat samo v severni Dalmaciji.

Policijski pes in zločinec. V Parizu se je zgodil sledeči slučaj: Že poldrugo leto je neki tat vznemirjal okolišje vil mesta Pariza z veliko premetenostjo in ni puščal o sebi nobenega sledu. Policijski prefekt je razpisal za njegovo aretacijo 1000 K. Ko so se v lomi vedno bolj ponavljali in se je moglo doznati, da izvirajo vsi od ene in iste osebe, je začela policija mrzlično zasledovati tatu. Cel oddelek detektivov je bil na delu in pri zadnjem vltomu so našli par manšetov, ki jih je pustil storilec. Te manšete so dali poduhati najboljšemu pariškemu policijskemu psu, ki so ga potem izpustili. Pes je tekel iz stanovanja po ulicah ven iz Pariza in potem pa obstal pri nekem potoku. Vsa pri-govarjanja niso nič pomagala, pes je iz-gubil sled. Ta uspeh je bil za policijo naravnost brezupen, zlasti ker je tat odnesel to pot dragocenosti za 40.000 frankov. Čez par tednov pa je dobila slučajno policija v roke tatu, ko je hotel v Reimsu nekemu zlatarju prodati dragocenosti. Pri preiskavi je povedal tat Andrée Lamontou, kako mu je bilo mogoče ogniti se zasledovanju policijskih psov. Po vsaki tatvini se je tat popolnoma preoblekel, v onem potoku, do katerega mu je sledil pes, se je celo okopal. Z raznimi dišavami je vsakokrat napravil močnoma popolnoma drug vonj in tako povzročil, da mu je bilo najboljši vohanje psov neškodljivo. Policija se je pač zopet naučila nekaj novega od tega tatu.

Smrt 140 let starega človeka. Maja Azija je dežela, kjer se še vedno dobe ljudje, ki nekoliko diše po Metuzalemovi starosti. 100 let stari ljudje niso redki. Pred nekaj časa je umrl v Koniji mož 140 let star, Hadži Bessin. Ta prastarec je bil do svoje smrti v popolni posesti svojih duševnih in telesnih moči. Se pred nekoliko leti je romal v Meko, da si je malo pred svojo smrtjo pridobil ime Hadži.

Strašne posledice ločitve zakona. Neki nemški kolonist K. v Perguino (Chile) je živel s svojo ženo v prepiru. Žena je vložila tožbo za ločitev zakona, ki je imela tudi uspeh. Ko je žena zapustila svojega moža, je ta vzdignil ves prihranjen denar iz banke in ga sežgal. Potem je z nožem umoril svojo 16 let staro hčer in 17 let starega sina ter zažgal svoja poslopja. Skočil je sam v ogenj, v katerem je zgorel.

Svojo ženo ustrelil v postelji. V Kunčicah na Češkem je premožen kmet Reznicek, znan kot notoričen pijanec, že dalje časa mučil svojo ženo. Neko noč je prišel pozno z gostilne domov. Žena je že spala. Reznicek je prišel v sobo, vzela se stene puško in ustrelil na ženo, ki je bila takoj mrtva. Reznicek je hotel potem ustreliti še samega sebe, a so prihiteli sosede to preprečili. Naslednji dan so ga oddali sodišču.

Zakon za ženske obleke. Parlament ameriške države Illinois je bil predložen pred nekoliko dnevi sledeči načrt »zakona za ženske obleke«. Po tem zakonu, bi nobena ženska ne smela nositi prekratkega krila, nego samo takega, kateremu ne manjka več kot 15 cm do tal. Dalje niti ena ženska ne bi smela nositi steznika, razen če dovoli zdravnik. Tretji paragraf prepoveduje nošenje prozornih tkanin. Razen tica se ne sme videti ničesar golega. Temu zakonu seveda so ženske napovedale hud boj. Na čelu tega boja stoji časnikarica Ella Wheeler Wilcot.

Borba za prvenstvo na morju. Nemška in Angleška se borita za prvenstvo na morju z veliko vztrajnostjo. Prihodnji mesec bo spustila Angleška v morje več bojnih ladij raznih tipov s 112.000 tonami displacementa, med tem ko bo Nemčija v istem času spustila v morje bojnih ladij s 121.000 tonami. Z ozirom na premoč Nemške v tonah, hočejo sedaj na Angleškem zgraditi več takozvanih dreadnuth, od katerih vsaka bi imela 24 do 26 ton displacementa, dolga 500 korakov, imela bo 12 topov s 350 mm kalibrom ter bo vozila na uro 23 milj. Dosedanji tip »dreadnoughts« ima samo 17.000 ton displacementa, je dolg 500 korakov ter ima 7 topov s 350 mm kalibrom in vozi 21 milj na uro. Tudi oklopi novega tipa bodo močnejši. »Super - Dreadnought« bo nadkri-lila vse dosedanje največje vojne ladje. V Nemčiji seveda nočejo mirovati in hočejo zgraditi še večje ladje od »Super - Dreadnoughta«. Kako se bo vse to končalo, je veliko vprašanje.

Morilci po narodnostih. Na 100.000 duš pride morilec: v Italiji 8-12, v Španiji 7-8, na Ogrskem s Hrvaško 6-9, v Avstriji 2-4, v Belgiji 1-7, na Francoskem 1-5, v Nemčiji 1-11 in na Angleškem 0-60.

Japonska vojna sila. Leta 1904. so imeli Japonci 168 batalijonov pehote, 59 konjeniških stotnij, 114 baterij topov, 19 pehotnih topniških batalijonov, 14 trdnjaviških batalijonov in 2 prometna batalijona. Danes pa imajo 244 batalijonov pehote, 89 konjeniških stotnij, 161 baterij topov, 28 pehotnih topniških batalijonov, 19 trdnjaviških in 5 prometnih batalijonov. Vsega skupaj ima Japonska 1.904.000 izvežbanih vojakov, 115.000 izvežbanih ljudskih ustašev in 846.000 izvežbanih dobrovoljcev. Glavno pa je iskreno tovarštvo med častniki, ki jih veže velika ljubezen za stvar domovine.

Velikansko posestvo Schaumburg-Lippe v Slavoniji je zopet na prodaj. Kupil je pred par leti knez Wrede, ki je pa v kljub temu, da je v najboljšem stanju in vzorno upravljano, ne more ohraniti. Sedaj se hrvaška javnost zopet živo zavzema za to, da se ta silna zemlja pridobi za narodno posest. Vlada se je tudi zavzela za to, pa izrekla, da naj posestvo kupi imovna občina Brod na Savi. Toda če se pomisli, da se ceni posestvo na 42 milijonov kron, kar naj bi bila tudi kupna cena, da pa posestvo ob najboljši upravi nosi komaj 1½—2 odstotka dobička, ko denar, ki ga ima občina na razpolago, nosi isti 4 odstotke in bi morala enake obresti plačevati tudi od vsote, ki bi jo za nakup posestva najela, da dalje hitra parcelacija ni izvršljiva — potem je jasno, da bi taka kupčija bila usodepolna za brodske občino. Strokovnjaki sedaj nasvetujejo, naj vso stvar vzame v roke deželna vlada in izvede nakup s pomočjo večih imovnih občin in drugih narodnih organizacij, za še manjkajočo kupno svoto pa naj se najame avtonomno-deželno posojilo. Posestvo obsega okroglo 60.000 hektarov zemlje in je velikanskega pomena, da ta zemlja ne pride za vedno v tuje roke. O nadaljnjem razvoju te zadeve bomo poročali.

Statistika smrtnih obsodb. Ruska glavna vojna uprava je izdala seznam statističnih podatkov o delovanju vojnih sodišč. Iz tega seznama je razvidno, da je bilo leta 1906 236 smrtnih obsodb, leta 1907 že 620, leta 1908 pa je naraslo to število na 1130. Največ obsodb se je izvršilo v Odesi, kjer jih je bilo leta 1908 — 659.

Za kulisami 20. septembra.

Mnogo mamic se je včeraj jokalo. Rdeči roži, ki rasteta iz grobov Adamiča in Lundra so rosile včeraj solze dveh slovenskih mater. Bile so to solze, ki jih je lilo materino srce, vsi smo čutili s temi solzami in v srce nas je spekel prizor, ko sta na to roso materinih solza položila venec — dr. Oražen in Ivan Hribar. Bilo je, kakor bi cekini zazveneli, kakor bi na vencu namestu rož bili nemški dukati in kakor bi iz groba mrtveca se oglasila: »Pustite nama materine solze! Vi, ki ste leto osorej govorili, da naj hodimo mimo nemških trgovin, sami pa ste šli k Nemcem in jim za dober denar prodali slovensko posest. Za slovensko zemljo je tekla najina kri, na to zemljo pa ste Vi postavili za spomenik 20. septembra nemško veleobrt ...

Pa smo žalosten pogled vrgli na ta grob dveh slovenskih src, ki sta bili strti za tak uspeh. Pa zdelo se nam je, da vidimo solzne oči še mnogih slovenskih mater, še mnogih slovenskih otrok, katerih sinovi in bratje so šli na cesto, da se jih je prijel prah, in ki sedaj svoja še živa srca napolnjujejo z gnjevom, da so dneve in mesece žrtvovali za tak — prah.

Pogledali smo po Ljubljani žalost tistih, ki taka srca nikdar niso razumeli in so jih vedno le izrabljali. Po sv. Petra cesti je hitel naš korak. Nad Bončarjevo hišo je vihrala črna zastava, iz gostilne pa se je čulo vesel popevke. Ustavil se je naš korak pa s praga smo zaklicali ogorčeno v gostilno: Naj utihne vaša žalost! Spravite črno zastavo, pa popevajte naprej. In dalje smo korakali. Iz podstrešja hiše gospoda Predoviča je visela ogromna črna zastava v znak narodnega žalovanja nad septemberskimi dogodki. Iz prvega nadstropja so gledali zadovoljno nemški častniki, ki stanujejo za dobro plačo v hiši gospoda Predoviča. Iz pritličja zvane iz gostilne veseli zvoki godbe, ki vabijo na ples: Pod streho protinemskega in protivojaške demonstracije, prvo nadstropje zadovoljni vojaki-Nemci, pritličje mednarodno veseljaštvo. Čez vse je pa gospod svinjski trgovec in mestni oče gospod Predovič ...

Gospa dr. Tavčarjeva se je peljala na pokopališče. Ni šla po najkrajšem potu, v odprtem vozu jo je morala videti cela Ljubljana: z Brega, mimo kazine, Selenburgovih ulicah, Prešernovih ulicah, čez Marijin trg, Stritarjeve ulice, pred škofijo, Jožefov trg, jubilejni most, sv. Petra cesto. Oh, dolga pot do slovenskih src na pokopališču! V vozu je imela ogromen venec. Ob taki javni žalosti dr. Tavčarjeve rodbine smo takoj oddali na Jesenice brzojavko: Koliko venecv je doslej dr. Tavčarjeva rodbina položila na grob žrtve, ustreljene od dr. Tavčarjevega sina, koliko plačuje za žrtvo? In kmalu je z Jesenice prišel odgovor: »Ves čas le en venec, 120 kron so plačali očetu za ustreljenega sina, pa kamen so postavili na grob!« Obrisali smo si z brzojavko solzne oči. Če bi dr. Tavčarjeva gospa svoje žalosti na pokopališču tako hitro ne opravila, vrgli bi ji bili brzojavko v voz.

In od vseh teh, ki so se včeraj tako široko žalostili, ni nihče vrgel pogleda na omrežena okna, za katerimi trpe žive žrtve — brez pogleda nanje šli so k mrtvim. Mrtvim se upajo približati, živih se boje in za mrtve se lažje skrbijo kot za žive. Nas pa je včeraj gnalo tudi k živim, stisnili smo jim hoteli roko, hoteli smo jim ob obletinci 20. septembra pokazati, da jih vse ni še pozabilo ...

Stal sem pred strogim jetniškim oskrbnikom. Z ostrim pogledom me je motril. Pravijo, da taki gospodje časnikarjev nimajo nič kaj radi. Rekel sem mu, da bi rad govoril s prijatelji. Končno je vendarle dejal pazniku, stoječem v polni pokorščini poleg njega: »Gehen Sie zum Ernst Windischer und fragen Sie ihn wenn er den Besuch empfängt.« Kmalu nato so se odprla vrata in skoro je pritekel skozi vrata v jetniški opravi Ernest Windischer. Bleda lica so se mu zrdečila.

Stisnila sva si roko. Oskrbnik je stal pri oknu in naju je ves čas motril, za menoj je stal paznik. Oskrbnik, trden Nemec, ne je prosil, naj počasi govorim, češ, da slovenščino dobro razume, vendar bi rad vse natančno slišal.

»Pozdravit sem Vas prišel, danes, ko se je obrnilo leto od onih žalostnih dni. Mirno je po Ljubljani ...«

»In na nas ne mislijo, me je prekinil Windischer. »Vi ste prvi, ki ste se name spomnili. Dne 3. oktobra prestanem prvo kazen štirih mesecev, potem osedem drugo kazen dveh mesecev. Oh, če bi ne imel tako človekoljubnega gospoda oskrbnika, bi mi bilo obupati. Tako pa dobim nekoliko dela za pisarno, dobim knjige in dobra beseda me tolaži, mi daje pogum.«

»Da, le pogum, kmalu se zopet vidimo v zlati prostosti.«

Windischer se je prijel za srce. »Časih me tu okolu srca nekoliko zaboli.«

»Pa barva na obrazu Vašem je rdeča, dobro izgledate,« sem pripomnil.

»Ali res, ali res,« se je razveselil, »kako sem tega vesel.«

»Vse bo še dobro,« sem ga tolažil.

»Dobro! Za one je dobro, ki se sedaj nočejo nič več naš spominjati, — in ponosno se je zavaljal moj mladi prijatelj, začele so mu oči in poln mladeniškega ognja je zaklical: »Ni ta kazen moja sramota. Kot mož jo bom pretrpel. A nekaj me boli, zelo boli: Če bi tisti ljudje, ki so hujskali, vsaj bili hvaležni. A kaj to — izrabljajo, izrabljajo me sedaj,« je vzkliknil ogorčeno.

»Kaj,« sem ga začudeno vprašal, kaj mislite s tem, vsaj Vas tu v zaporu ne morejo izrabljati in če Vam kdo kaj stori, pokličite Vašega pravnega zastopnika dr. Sviglja, slovenski odvetniki so Vam brezplačno na razpolago.«

»To pravite Vi,« me je zopet prekinil Windischer, »pa res ni.«

»Kaj,« sem se čudil, »to da ni res?«

»Ni res! 200 K mi je računal dr. Svigelj za zagovor in ko sem bil že v zaporu, ko si nisem mogel več pomagati, hotel je od mene še 60 kron, pa pisal sem mu ogorčeno pismo. To je denar moje uboge mame,« — solze so ga obile ob spominu na mater — »revica se je trudila po sejmih, da je spravila skupaj nekaj krajcarjev.«

Stemnilo se mi je pred očmi — skoro nisem videl več pred seboj Windischerja, videl sem kakor v sanjah narodne prvake ob Adamič-Lundrovem grobu in stisnil sem pesti in srce mi je zajecalo: »S takimi spomini praznuje v ječi obletnico prvaškega 20. septembra uboga živa žrtve ...

Oskrbnik je dajal znamenja za odhod: »Prosim, prosim vas, g. oskrbnik,« je hitel Windischer, »lepo vas prosim vsaj nekoliko besed naj še govorim, vsaka beseda mi je tolažilo.« Smela sva še izpregovoriti dve, tri besede, Windischer naročil mi je pozdrav mami,« potem pa sva se ločila.

In ko so se zaprla vrata za Windischerjem, sklenil sem, da dobri Windischerjevi manci izročim na tem mestu pozdrav plemenitega sina.

Prišel sem prositi oskrbnika, naj mi dovoli govoriti še s Potnikom, mizarjem Korenom, dijakom Kozincem in Kamenšekom. Pa le še s Potnikom sem smel govoriti, ker sem mu imel sporočiti stvari v zadevi trpeče njegove rodbine.

Bledega z brado obraščenega obraza, udrthih oči je stal kmalu pred menoj, časih tako živahni, veseli Potnik, ki je svojim hlapcem prepovedal udeležiti se lani vsake demonstracije, ki se je sam ognil liberalnega shoda, ki je pa na potu domov prišel pred kazino v gnječo, in ki sedaj trpi za to, kar vnovič in vnovič zatruje, da ni storil.

»Prijatelj, obletnico 20. septembra praznujemo danes in prišel sem, da Te pozdravim. Vsi Tvoji bratje pevci pri »Ljubljani« Ti izročajo srčne pozdrave.«

»Hvala Vam vsem,« je dejal z zamolklo-žalostnim glasom, »sedaj sem ravno dotrpel dva meseca. Še dva meseca trpljenja! Prvi dnevi so bili neznosni. Windischer ima samotno ječo, da pridobi s tem 50 dni, jaz pa v samotni ječi nisem mogel vzdržati in zdravnik me je dal med druge kaznjence. Sedaj delam kuverte. S tem se nekoliko razvedrim.«

Tolažil sem prijatelja, ki mi je žalosten naročal pozdrave svoji blagi ženi, svojim nežnim otročičem. Da bi slišali nekateri gospodje kako sodi Potnik o njih, zardeli bi sramu. Da, prav praviš, prijatelj Potnik — »poskrijemo naj se ti ljudje, ne pa da praznujejo 20. september.«

Ko sem bil zopet na prostem, zadihal sem globoko. Svež zrak je vel okoli mene. Ulica je bila prazna. Zamišljen sem korakal v uredništvo. — Ves čas pa, ko to pišem, zdi se mi, da vidim pred seboj dogodek, ki so povzročili toliko gorja. Vidim ogorčeno množico pred kazino, kateri policijski kordon zapira pot. Že se je policiji posrečilo, da ne uide množica naprej. Kar se pripelje voz gnoja. Neki mož se povzpne na voz in zakliče: »Kaj mi Slovenci ne bi imeli tudi pravice iti mimo kazine. Mislim, da je tudi za nas prehod!« Na te hujskajoče besede je bil predrt kordon, kmalu so zaropotala okna. Žrtve pa imamo sedaj — Slovenci! In tisti človek, ki je vse to povzročil, se upa še ponosno hoditi po Ljubljani! Vsaj danes, 20. septembra, se skrj sramu, da te ne srečam!

Žalosten si za naša srca 20. september. Kako smo pisali lani v »Slovencu« o tebi: »Ob črni zastavi stoje užaloščeni vsi Slovenci ... Iz prelite slovenske krvi pa zraste slovenska neskaljena moč in kakor je bil slovenski grob ob turnarskih predrznostih na Jančev mejniki preporoditve Ljubljane v slovensko središče, tako budijo grobovi teh dni klic k združenju vseh nesebičnih Slovencev. Kri ki se je prelila včeraj, naj požlahtni slovenstvo in njegovo odporno moč! ... Tvoja obletnica kaže vsem nesebičnim Slovincem pot. Pošteni in nesebični naj se združijo preko tistih, ki s kupa gnoja vodijo počestne demonstracije, da nam ustvarjajo žrtve, sami se pa za gnojem skrivajo!

Črtice o 20. septembru.

Če bi še živel slavní Cervantes zdaj je v Ljubljani, poteklo bi izpod njegovega peresa še boljše delo, kakor tisto, v katerem opisuje junaštva viteza iz Manče. Tudi mi žalujemo, ker je rdečila lani po krivdi liberalcev kri ljubljansko zemljo. Smilijo se nam uboge žrtve, ki blede in venevajo v ječi, kamor jih je spravilo čestihlepe tistih ljudi, ki prisegajo na evangelij tiste stranke, kateri vse demonstracije ne izbršijo sramotnega pečata zveze z Nemci s čela, ljudi, ki dasi so nahujskali ubogo ljudstvo proti postavi, so sami na ubogo ljudstvo klicali vojaštvo. Tako je bilo in nič drugače v lanskim septemberskih dneh, v tistih dneh, ko so liberalci na eni strani uprizarjali protinemske izgrede, na drugi strani pa pozivali na ubogo ljudstvo — oboroženo vojaško moč, da se narede gotovi ljudje lepe tam na Bleiweisovi cesti.

Tista stranka, ki je tako postopala lani, je hotela letos praznovati obletnico svoje hinavščine, obletnico ubogih ljudi, svojih žrtve, dasi bi morale biti žrtve čisto druge osebe, ki se njim dobri godi, ki jih ni zadela svinčenka, ljudje, ki se ne pokore za svojo krivdo v temnici, za katere se marveč pokore zapeljani reveži. To je tragedija, ki prisili solze v oči tudi skalnatemu srcu. Škoda, da ne živi v naših dneh več Euripides. Snovi bi dobil boljše in žalostnejše, kakor je njegov krvavosolzni Ajax.

Gnusi se nam, da hočejo taisti ljudje praznovati in v svoje politične namene izrabljati lansko ljubljansko septembersko žaloigro. Zato smo po zaslugenju ožigalsi gotove ljudi.

Pametni Ljubljanci se strinjajo z nami. Liberalci pozovejo Ljubljance, naj razobesijo zastave. Včeraj jutraj smo mislili, vsa Ljubljana bo črna, a beraško malo črnih zastav je viselo po Ljubljani. »Ljubljana je kapitulirala,« so žalostno zdihovali tisti, ki so povzročili lani uboge žrtve, mesto da bi žrtvovali sebe. Včeraj se je agitiralo za razobešanje zastav, nekaj jih je zato pokukalo s streha ljubljanskih hiš. Občinski svetnik Kozak n. pr. je klical po gostilnah: »Razobesiti moram zastavo, če ne mi okna pobijejo.« Zato je danes nekaj zastav več kakor včeraj. In ko bi živel še Cervantes, ne bilo bi se mu potreba truditi. Samo Ljubljance bi bil moral poslušati in boljši bi bil ljubljanski kakor je manški junak žalostne postave. Dr. Oražen je pozabil obesiti zastavo na svoji hiši, Dunajska cesta, takozvana »Aurova« pristava z oštarijo in z vrto. Rotovž sam je pozabil razobesiti zastavo na tisti hiši, kjer ima župan svojo pisarno in v tisti rotovški hiši, kjer je bila prej Mestna hranilnica. Dr. Tavčarjeva zastava je scefedrana in strgana, Ljubljanci pravijo, da zato, ker je dr. Tavčar z nami vred že ponovno obsodil lanske septemberske izgrede. »Narodna delavska organizacija« je pozabila obesiti zastavo, ker hoče po Tavčarjevem nauku postati »zmerna«. Iz veselja, da lahko nemoteno toči Koslerjevo pivo naprej, ker se zapre Aurova pivovarna, je razobesil črno zastavo sekserbirt na Dunajski cesti, h kateremu zahaja zelo veliko naših ljudi, osobito z dežele, kakor tudi »figabirt«. Občinski svetniki so seveda obesili zastave na svojih hišah, a predsednik »Kmečke posojilnice za ljubljansko okolico« Knez je pozabil razobesiti zastavo na posojilnični hiši. Perdan, trgovec na Cesarja Jožefa trgu, je tudi razobesil črno zastavo, pravijo da v znamenje žalovanja, ker hoče imeti Hribarjev prijatelj »mlačni« Slovan Bilinski monopol vžigalnic. O Škrliju, lastniku hiše »Bavarski dvor«, govore zlobni Ljubljanci, da je obesil črno zastavo, ker žaluje, da ni več uradni vodja »Gospodarske zveze«. O barvarju Hauptmannu pa pripovedujejo, da je zato obesil črno zastavo, ker žaluje, da ga je tista pravda, ko ga je tožil občinski svetnik in poslanec Turk, toliko stala. Zakaj žalujeta trgovec in hišni posestnik Vesel v Prešernovih ulicah in mizar Vidali, nam ni znano. O tiskarju Blasniku govore zlobni Ljubljanci, da je zato obesil črno zastavo, ker žaluje za »Novicami«. Naglašamo, da visi zastav v Ljubljani jako malo. Ni ravno malo ulic, ki nimajo nobene črne zastave. Ljubljanci in tudi veliko liberalcev med njimi, so dokazali, da se ne puste strahovati in da se ne puste izrabljati od tistih, ki so povzročili lanske septemberske izgrede.

Največ povoda, da razobesijo črne žalobne zastave, imajo pač ljubljanski policijski mestni stražniki, ki se nam dejansko smilijo. Reveži morajo danes delati službo že tretjo noč! Ker Hribar to zna, je razobesil na svoji hiši dvojne zastave, da žaluje za tiste uboge policijske stražnike, ki dasi morajo delati službo tri noči, le še niso postali definitivni. Hribar je razobesil začetkoma le eno zastavo, a ker je videl tako malo zastav, je razobesil še drugo, da tako podžge Ljubljance, a trud njegov je bil zaman. Ni prav, da so razobešene zastave po mestnih šolah.

Liberalci pritiskajo zdaj, naj se razobešajo zastave, zapirajo trgovine. Peha se za to osobito Ribnikar, mesto da dela službo, kakor jo morajo delati ubogi policijski stražniki in drugi magistratni uslužbenci. Vsak slučaj terorizma naj se nam nemudoma naznani, ker terorizem izvestnih ljudi se mora zlomiti.

Dr. Orožnova mestna hiša ima zastavo, a skrita je v kotu hiše, tako da jo komaj opaziš. Ljudje se radovedno danes povprašujejo, kdo je tako onesnažil hodnik pred dr. Orožnovo gostilno. Menda so mimoidoči ljudje ves hodnik poplivali.

Precejšnja množica je pohitela včeraj popoldne na pokopališče k sv. Križu, vendar ne toliko kot smo pričakovali. Uniformiranih magistratnih in vladnih uradnikov, detektivov in policajev je kar mrgolelo. Mnogo je bilo ondi tudi naših somišljenikov, ker proti obiskovanju grobov nismo ničesar pisali in je »Združeni narodni odbor« preskrbel vse potrebno za grobove padlih žrtve. Ob pol treh popoldne se je pripeljal po cesti na pokopališče župan Hribar, da si je ogledal svoje razpostavljene policaje. Ostal je nekoliko časa na pokopališču. Ko je pa videl, da je občinstva čimdalje več, se je odpehkal nazaj v Ljubljano. Na grobu Adamiča in Lundra smo opazili venec »Združenega narodnega odbora«, in vence nekaterih društev. Češki radikalni dijaki so tudi prinesli venec in nekdo izmed njih je imel kratek nagovor. Tudi naši radikalci in pevsko društvo »Slavec« so prinesli venca na grob. Petje je vladalo prepovedala. Zelo pa nam je imponiral nastop »Savanov« s svojimi znanimi belimi ponvicami. Bilo jih je šest, dva akademika, znani Est, ki kandidira za mestno zastavljalnico, in trije abiturienti. Tisti, ki baje res studira, je nesel venec. Prikorakali so s trdim, vojaškim korakom, kar je vzbudilo veliko obžudovanje v občinstvu. Nekatere narodne dame, ki izrabijo vsako priliko, da se pokažejo svetu, so prinesle šopke na grob in kazale svetu nove toalete, dasi bi se spodobila črna obleka. Sicer pa ni še v Ljubljani najnovejše mode. Pozna poletna velja za jesensko. Modernega klobuka nismo nobenega opazili. Obrnili pa smo se v stran, ko smo videli, da se je župan Hribar pripeljal nazaj na pokopališče v družbi dr. Oražna. Imela sta s seboj venec s slovenskimi trakovi. Ljudje so si rekli, ko so ju videli: To sta pa prava skup! Eden je podpisal slovensko-nemško pogodbo, drugi pa je imel edini dobiček od lanskim septemberskih dogodkov, ko je prodal svojo pivovarno Nemcem. Tako je! In potem se govori celo o slovenski zavesti ljubljanskega liberalnega občinstva! Drugod bi takim ljudem pokazali pač primerno pot. Na pokopališču se je pripeljal tudi s svojo družino dr. Tavčar, ki je tudi že neštokrat podpisal liberalne nemške pogodbe. Da sta Lunder in Adamič žrtvi, so krivi liberalci, a da se upajo ti ljudje porotati na njihov grob, zasmehevati s svojo navzočnostjo spomin svojih žrtve ter občinstvo, ki je prihitelo na pokopališče, to je preveč. No, ko smo videli te liberalce, smo si mislili z Jeremijo: O vi vsi, ki greste tu mimo — — — tudi vi boste prah in pepel!

Danes ob 9. uri popoldne je bila slovesna maša zadušnica v Trnovem za rajne žrtve. Prav, da je bila. Pritrjamo. A niti zadušnica ni bila dobro obiskana. Nekaj svobodomislecev z mačehami, nekaj agitatorjev liberalcev, nekaj žensk, to je bilo vse. Naš poročevalec je zato šel iz cerkve, ki je bila na pol prazna. Polne so bile klopi (180 oseb), kakih sto oseb je stalo, 300 oseb se je udeležilo zadušnice. Zamudili so sveto mašo zadušnico ravnatelj plinarne Senekovič, ravnatelj užitninskega zakupa, občinski svetnik Likozar in — župan Hribar, ki je prišel k sv. maši po evangeliju.

Po sveti maši je nahužil našega poročevalca neki bivši frančiškan, bivši »Narodov« sotrudnik in sedanji uradnik »Mestne hranilnice. Hotel je nahujskati nanj po sveti maši liberalce, a mož se je vrezal. Naš poročevalec se je razburjenemu možu smejal, ljudem se je pa zdel njegov nastop smešen. Popihal jo je, ne da bi dosegel svoj namen. Če hoče postati »žrtve« razžaljenja časti, naj nam javi, ker mu lahko ustrežemo, seveda le, ako to sam želi, ker ni naša navada spravljati »uljudne verbalne injurije« v pritličje na desno novega Zabjeka.

Kdo li se ne bo smejal ako zasleduje komedijo, ki jo zdaj v potu svojega obraza uprizarjajo ljubljanski liberalci, da spravijo Ljubljance na noge ne v žalovanje za žrtve, marveč v povečanje preperele narodno-napredne slame ljubljanske.

Proslava liberalne slave se je izpremenila v prizor podoben tistemu, kadar se sežiga pust na pepelnico jutro. Maček vlada danes v vrstah ljubljanskih liberalnih ljudi. To, kar je, kaže popolno onemoglost liberalcev, kaže popolno liberalno blamažo. Kdor opaža nepristransko sedanjo liberalno komedijo, se pristraneje smeje, kakor če čita tisto poglavje v nesmrtnem delu Cervantovem, ko se je don

Kišot dva tedna pripravljali v gozdu na junaški boj z barbirjem. Tako je, ne moremo pomagati!

Vojaštvo je imelo strogo pripravo. Na cesti tudi danes ni videti vojakov. Čuli smo, da imajo celo za strojne puške pripravljene tisoč patron. V mestu pa je mir. In tako naj ostane!

Dnevne novice.

+ **Izvršni odbor S. L. S.** ima svojo sejo jutri ob šestih popoldne v posvetovalnici »Katoliške tiskarne«.

+ **Klub poslancev S. L. S.** ima svojo sejo v sredo ob petih popoldne v klubovi sobi (deželni dvorec).

+ **R. I. P.!** Oblednico 20. septembra bodo naši liberalci in radikalci dobro pomnili. Včeraj je Ljubljana pokazala, da se od klike ne dá več terorizirati in da je večina prebivalstva uvidela, da bi liberalci 20. september le zase izrabili. Zato ni bilo včeraj v Ljubljani skoro nobenih zastav in cele dolge ulice niso imele niti ene — tako prav posebno v središču mesta. Občinstvo je s svojim dostojnim in razsodnim vedenjem jasno pričalo, da je »Narodova« strahovlada strta in da niti dr. Tavčarjevi podpisi nič več ne izdajo. Zasluga S. L. S. in njenega glasila je, da so Slovenci v Ljubljani pokazali, da so kulturni element in da se ne dajo izrabiti v namene propadajoče stranke, ki bi se rada s krvjo nedolžnih žrtev oprala. Ljubljana je sledila našemu pozivu: Dostojno in mirno! »Narod«, ki je pisal, da če bo oborožena moč »izzivala«, nobena sila na svetu ne bo mogla preprečiti demonstracij, je danes blamiran kot še nikoli tako. Ljubljana je dala prav »Slovencu«, ki je razkrinjal, kako so liberalci povzročili lanske žrtve in kako so se potem »pripravljali« za skupen nastop v svrhu proslave mučnikov. Slovensko občinstvo je včeraj glasno zaklicalo: Tisti, ki imajo še roke črne od podpisa na pogodbi z Nemci, nas ne bodo učili! Liberalni ljubljanski terorizem: R. I. P.!

+ **Radikalni fiasko.** Strašna togota lomi radikalno dijaštvo, ker se jim je kongres tako ponesrečil. Pri prvem zborovanju je bilo navzočih, včevši 80 čeških in nekaj hrvaških dijakov, 180 radikalcev, pri drugem 70. V soboto jih je bilo zopet samo okoli 80, nedeljo pa, dobro šteto 70. Radikalci teh števil ne morejo utajiti; sicer pa sami odkritosrčno priznavajo, da jih ni več bilo. Zato pa se kar tresejo jeze, saj jih je celo Lotrič s svojo kompanijo prekosil, kajti na svobodnomiselnem kongresu je bilo vsegaskup 214 vstopnic prodanih, končna udeležba pa je bila 60 do 70, torej še vedno na radikalni višini. Na »kongresu« dominirata Korun in Ribnikar, najbolj nedolžna človeka na Slovenskem. Spričo tega je kaj smešno brati, kako se je neki radikalec na tem rumpikongresu ustil, da je radikalna struja izvršila »cel preobrat« na Slovenskem in da se je zato klerikalci tako grozno boje. Podobno je dejal na framazonskem konventu Kisovec, da je klerikalcev njegovih krematorijev strah... Koliko se imajo »klerikalci« radikalnega dijaštva bati, kaže najbolj dejstvo, da se je ravno med radikalnim gibanjem število in moč katoliško-narodnega dijaštva podeseterila in da je kongres našega dijaštva zbral 400 dijakov, medtem ko radikalci še tistih 70, ki jih imajo, komaj drže skupaj. Češki dijaki so radikalcev postali tako siti, da so komaj dočakali trenotek, da gredo. Največja kapaciteta radikalcev, od katerega so pričakovali, da bo vse katoliške dogme z enim mahljajem prebrnil, se je pod tnovskim lustrom oženil in je rajši šel na ženitovanjsko pot kakor da bi šel Koruna poslušat. Za Ribnikarja pa radikalci sami pravijo, da ga je sama — brada. Včeraj so se radikalci po vseh vogalih pridruževali, ker se jim je shod skazil; priznali so tudi, da so nameravali velikanske manifestacije in demonstracije in da so shod zato nalašč priredili okoli 20. septembra v senci liberalne stranke, od katere so upali, da jim preskrbi za reklamo, dasi so od nje po Žerjavovem zgledu »neodvisni«. Zdal pa kolnejo, ker so spoznali, da se niti ljubljansko občinstvo nič več ne ozira na liberalne komedije in rajše posluša »Slovenca« in njega pametne nasvete. Če bi bili radikalci tako pametni, kakor niso, bi bili svoj kongres ob drugem času sklicali. Ker so pa šli z liberalci, so z liberalci vred krvavo blamirani. Zdal imajo priliko opazovati, kako velik preobrat se je v istini zgodil na Slovenskem — ampak na tem preobratu so radikalni dijaki tako nedolžni kakor mlada jagnjeta. To radikalci sami čutijo in zato je včeraj eden izmed njih drugemu, ki se je jezil, da je tako malo črnih zastav v Ljubljani, dejal: »Pa še te nam vije!« Tableau!

+ **Ves kredit** so izgubili radikalci. Zdal bodo trobili, da se je njihov kongres zato ponesrečil, ker jim vlada ni dovolila javnih shodov. Ta izgovor je seveda jalov, ker jim nihče ni prepovedal, da bi smeli priti skupaj vsi radikalci, kar jih je. Vzrok, da jih ni, je ta, da — jih ni. Med mladino so namreč radikalci izgubili ves renomé, kakor blago, ki ga preveč razkriče, pa je plesnivo. Danes pravijo tisti, ki niso naših načel, da rajši gredo med Savane ali pa kar naravnost med svobodnomiselnice, kakor pa med radikalce, kojih glavna programna točka je ta, da noben radikalec ne ve, kaj je. Katoličan ni, kristjan ni, veren ni, materialist — ni, monist — ni, metafizik — ni, socialist — ni, svobodnomislec — ni, sunna summarum — nič ni. Da taka struja nikogar ne mika razun tistih, ki malo mislijo, je jasno. Danes je med radikalci samo tisto dijaštvo, ki mu pravimo, da je srednje blago. Elita gre drugam. Res, žalosten konec za strulo, ki je svojčas kričala, da bo iz dolin gore napravila, iz gora pa doline.

+ **Radikalni vemože.** Znano je, da so radikalci svojčas največ zidali na žene, ki se bodo iz radikalizma rodili. Prvi je bil Žerjav, ki se je pa zdaj poliberalil in zraven še pokatoličnil. Drugi je bil Pavel Grošelj, ki je pa kmalu s svojo evolucijsko modrostjo umolknil, tretji je bil Ribnikar, ki ni nobenemu človeku nevaren; zato so zadnje upe stavili v Rostoharja, velikega gromovnika absolutne narodnosti. Ta Rostohar je tisti, ki je letos na jeseniški skupščini koroški duhovščini očital, da na narodnem polju nič ne dela. Zdal smo pa od beljaških Slovencev o radikalcu Rostoharju izvedeli sledeče: Steber absolutnega Slovenstva je pustil slovensko zaročenko, ki je potem kmalu umrla, in se oženil s trdo Nemko, hčerjo beljaškega župana Fischerja. Mož je s tem dobil vse nemške nacionalce za žlahto. Posledica tega je, da Mihajlo Rostohar, ki je koroški duhovščini očital, da narodno nič ne dela, v Beljaku niti v slovensko družbo ne hodi, marveč poseča s svojo ženo celo »Südmarkine« shode in prireditve! Čast takemu narodnemu radikalizmu! Mi smo le radovedni, kako Rostohar svoj naraščaj vzgaja. Pa tudi to bomo še izvedeli. Najbolj značilno je, da naši radikalci za vse to vedo, pa molčijo, ker se gre za enega izmed njihovih »stebrov«.

+ **Radikalci so se sprli.** »Obzor« javlja, da na shodu radikalnega dijaštva, včevši Čeha, Hrvat, Bolgare in Srbe ni bilo več kot 120 oseb! Medicince Črnič je napadal Ribnikarja, ker je radikalno strujo popolnoma udinjal liberalni stranki, ki ni demokratična. Ribnikar se je zagovarjal, češ, najboljši je ostati v liberalni stranki. On že ve, zakaj...

+ **Za žrtve.** V Št. Petru na Krasu je visela črna zastava na hiši z napisom: »Narodna gostilna«, preje »Narodni hotel«, ki pa ima na pročelju še sedaj tudi napis: Fremdenzimmer. In ravno nad tem »Fremdenzimmer« je žalovala črna zastava, skoro gotovo v znak kesanja, da ni več liberalne zveze z Nemci! Živio »Fremdenzimmer«!

+ **Imenovanje.** Cesar je imenoval deželna sodna svetnika Fr. Andolška in dr. Martina Travna v Ljubljani za deželno-sodna nadsvetnika.

+ **Srednješolstvo.** Naučno ministrstvo je imenovalo suplenta na I. drž. gimnaziji v Ljubljani Henrika Klešnika za pravega učitelja na celjskih gimnazijskih razredih s slovensko-nemškim učnim jezikom.

+ **Priznanja** dobiva uredništvo »Mladosti« zadnji čas od duhovniške strani od vseh plat slovenske dežele; eno teh se glasi: »Bodrim Vas, da vztrajate v tem načinu boja, kot ste ga začeli nasproti svojim nasprotnikom! Bodite uverjeni, da ste na pravem potu. Duhovniki na deželi z največjim odobravanjem čitamo izvrstne članke v »Mladosti« in »Slovencu«. Duhva nekdanjega dr. Mahničja nam je potreba. Resnico sebi in nasprotniku brezobzirno razkriti!« Resnica Vas bo osvobodila, pravi apostol v sv. pismu. Bog dai, da vzrastejo iz naših mladeničev odločni in neustrašeni možje!« — Liberalci naj iz tega spoznajo, da je njihovo prizadevanje napraviti iz nas »heretike« zaman, in da vzbuja na deželi samo viharo veselost in pomilovanje z liberalci, ki so že tako pri kraju.

+ **Mednarodna lovska razstava.** Včeraj se je vršila seja centralnega odbora za Kranjsko, ki je prevzel nalogo, da preskrbi za dostojno udeležbo kranjske dežele na mednarodni lovski razstavi na Dunaju. V odsotnosti načelnika kneza Windischgrätzja je predsedoval deželni glavar pl. Šuklje. Na tej razstavi bodo razstavili svoje izdeke tudi vsi obrti, ki so v zvezi z lovom, tako da bo razstava tudi za obrtnike znamenita.

+ **Ogorčena** Gorica je mirna. Irredentovska klika ne more izzvati »ogorčenja« proti premestitvi slovenskega učiteljišča iz Kopra v Gorico. Zato so sklenili te dni sklicati dva protestna shoda v — Trstu in Pulju. V Gorici si tega ne upajo. Sicer pa je zdaj tudi v Pulju dr-

žavna policija in je zato upravičeno upanje, da bo ostalo »ogorčenje« v pravih mejah. Vlada pa bi se krvavo osmešila, če bi se ozirala na te irredentovske komedije.

+ **Marica Gregorič** zdaj po Trstu pripoveduje, da je bila le slučajno v Ljubljani in bila slučajno izvoljena za predsednico svobodnomiselnega kongresa. V tem smislu zdaj trka na različna duhovniška vrata. Stvar je pa ta, da se Marica Gregorič, ki je učiteljica, boji, da se ne bi od mero-dajne oblasti protestiralo, da hodi avstrijskemu šolskemu in temeljnemu zakonu podvržena učiteljica na shode, na kojih se ne napada samo vera in verskonravna vzgoja, ampak tudi država, zoper katero je na zadnjem kongresu zabavljaj C. Jekovec, rekoč, da svobodnomiselnici ne priznavajo državne morale in tudi ne njenih zakonov! Marica Gregoričeva naj se nikari nič ne izgovarja — ona je že dolgo zaupnica S. M. in je celo v Šklednju glasilu S. M. uvedla!

+ **Viški Orli** so v nedeljo zopet pokazali, kako naj se razvija odsekovo življenje v prid odseku samemu. Igra »Čevljari« je bila igrana z največjo skrbnostjo, tako, da je bilo obilo občinstva, ki se strinja z Orlovimi načeli, popolnoma zadovoljno. Če bi hoteli ocenjevati posamezne nastope Orlov v igri, bi skoraj ne sodili, da so to sami priprosti viški fantje. Priznati moramo, da so igralci tekmovali med seboj v vlogah. Čast jim! Po igri smo imeli priliko opazovati nastop naraščaja. Če smo gledali njih izvajanje v prostih vajah s praporci in efektno skupino, skoraj ne moremo verjeti, da obstoji telovadba naraščaja komaj mesec dni. Glavna zasluga za lepo izpadlo telovadbo 48 članov naraščaja, gre gotovo v prvi vrsti vrlemu načelniku viškega Orla bratu Dermastiju. Z vzradošenim obrazom so gledali starši svoje malčke kot mlade Orle! Glasna pohvala in veseli obrazi so pričali, da je bil lep napreden dan na Viču. Kakor čujemo, se Orli z Viča že pripravljajo za prihodnjo igro. Le tako naprej! Na zdar!

— **Nečaka umoril iz maščevanja.** Iz Celovca se poroča: Znan nasilnež Andrej Makun se je maščeval nad ženo svojega brata s tem, da ji je umoril petletnega sina. Sunil ga je v truplo večkrat z nožem.

— **Nov Lloydov parnik.** V Trstu so v soboto spustili v Lloydovem arzenalu nov parnik »Karlsbad« v morje.

— **Spor med zagrebško mestno občino in prostovoljno požarno brambo** je nastal zadnji čas, in sicer radi tega, ker hoče magistrat ustanoviti požarno brambo po poklicu, ne da bi se pri tem oziral na prostovoljce, ki so doslej požrtvovalno delovali za varnost pred ognjem oziroma pomoč v nesreči. Tudi je občina sezidala nov mesten dom za požarno brambo, ki je stal 25.000 kron, a je v zadevi gradnje čisto izključila vsako sodelovanje prostovoljcev. Magistrat zavrača očitke in pravi, da se ne pusti terorizirati. Župan dr. Amruš je za nadpoveljnika imenoval mestnega inženirja.

Ljubljanske novice.

Ij Poročilo o včerajšnjih dogodkih v Ljubljani priobčujemo pod naslovom »Za kulisami 20. septembra« pred dnevnimi vestmi.

Ij **Natančna statistika.** Kar je liberalno ali se saj od liberalcev da slepiti, ima danes črne kravate. Ima pa črno kravato komaj vsak dvajseti človek. Od teh pa polovica črne kravate nima z namenom, ki bi bil v zvezi z 20. septembrom. Iz tega sledi, da je v Ljubljani le 1/10 pravih liberalcev, takih namreč, ki slede dogospodarski kliki kakor backi.

Ij **Češki dijaki** so se danes dopoldne odpeljali iz Ljubljane v Trst.

Ij **Hribar** je za jutri napovedal shod, vlada pa je shod prepovedala.

Ij **Liberalni terorizem.** — Izjalovljene nade. Viki Rohrmann star. in več drugih liberalcev letajo po Ljubljani od hiše do hiše z zahtevami, naj posestniki izobesijo zastave. Tako se le profanira žalost, če je treba ljudi s knuto siliti na obešanje zastav. Tako liberalci umevajo žalost. Naj se liberalci na glavo postavljajo: blamirali so se in te blamaže ne morejo popraviti! Liberalci, ki so včeraj z dežele prišli s črnimi kokardami, da bi sodelovali pri izgredih, na katere so bili povabljeni, so bili silno presenečeni, ko so videli, kako so jih ljubljanski liberalci pustili na cedilu.

Ij **Dogodki danes popoldne.** Danes popoldne so z vladnim dovoljenjem »Sokolci« šli na grob Adamiča in Lundra ter imeli na grobeli govore. Tudi socialni demokrati so prišli na grob. V Samasovi Ob 3. uri so pričeli zapirati nekaj trgovin.

Ij **Veteranskemu društvu** bo jutri cenjena oprava in v četrtek prodana. Prošnja na cesarja ni imela uspeha. Tudi pri tem društvu je liberalna nerodnost povzročila razpust.

Ij **Poduk na orglarski šoli** v Ljubljani se prične v torek, dne 21. septembra s sv. mašo, ki se bo ob 8. uri darovala v stolnici.

— **Poroče.** Poročil se je g. Fran Bonič z gđeno Roziko Lorenčič. Vse najboljše. — Na oklicih je inženir Hugo Uhlir z učiteljico Marijo Jelenc.

Judovski zdravniki na Ogrskem. Izmed 1100 zdravnikov je v Budimpešti 800 Judov. Izmed številnih sanatorijev sta samo dva v rokah krščanskih zdravnikov. Veliko slabše je v provinci. Veliko občin, ki išče okrožnega zdravnika in razpišejo mesto, da sprejmejo samo krščanskega zdravnika, ga ne dobé in morajo vzeti judovskega. In to se ne bo moglo omejiti z lépa, ker je izmed slušateljev medicinske fakultete 70 odstotkov Judov.

Telefonska in brzojavna poročila.

ZBOROVANJE »SÜDMARKE« ZA LEX KOLISKO-AXMANN NA DUNAJU.

Dunaj, 20. septembra. V dvorani dunajskega magistrata je sklicala včeraj »Südmarka« protestno zborovanje proti češkemu življu na Dunaju in Nižjem Avstrijskem. Zborovalcev je bilo okoli 6000. Zbor je zahteval sankcioniranje lex Kolisko-Axmanna. Ker zborovalni niso mogli vsi v dvorano, je ostali del občinstva zboroval pri glavnih vratih pod prostim nebom. Vsi govorniki, med njimi poslanec Weidenhoffer so zahtevali sankcioniranje lex Axmann. Sprejela se je tudi v tem smislu resolucija. Po zborovanju so priredili spreved od mestne hiše po Ringu do Goethevega spomenika. Neredov ni bilo. 300 rediteljev je skrbelo za red.

VELIK POŽAR.

Gradec, 20. septembra. Trg Arvež gori.

ČEŠKI ODGOVOR NA NEMŠKO NAPOVED OBSTRUKCIJE.

Dunaj, 20. septembra. Čehi izjavljajo, da se Nemci jako motijo, ako menijo, da se bodo najpreje njihovi kandidati v deželni odbor izvolili, oni pa da bodo potem lahko obstruirali dalje. Če Nemci ne izjavijo, da obstrukcije ne opuste, se deželni odbor sploh ne bo volil. Češkega deželne-ga zbora ne bo, ne bo pa tudi ne državne-ga zbora!

ZBOROVANJE AVSTRIJSKE NEMŠKE SOCIALNE EDEMOKRACIJE.

Liberce, 20. septembra. Včeraj zvečer je bilo tu odprto strankino zborovanje avstrijske nemške socialne demokracije. Prišlo je 230 delegatov, med njimi tudi E. Kristan iz Ljubljane. Za predsednike so bili izvoljeni poslanci Pernerstorfer, Schäfer in Tomschitz. Meritorična razprava se je pričela danes.

LAŠKE OSLARJE.

Pulj, 20. septembra. Tu se je vršil shod zoper premostitev slovenske pripravnice v Gorico. Demonstracij ni bilo, ker državna policija ne sledi tradiciji bivše mestne policije, ki je izgrede sama provocirala. Na shodu so se klatile različne fraze, najbolj značilno pa je bilo, da se je vodja pulške socialne demokracije Lirussi izrekel za resolucije! Krasno izvajajo laški socialisti svoj narodnostni program!

LAHI NE DAJO MIRU.

Trst, 20. septembra. Včeraj je prišlo nekaj lačnih gostov iz Trevisa, Modene in Padove v Trst. Najbrž so jih hoteli Lahi v Trstu izrabljati za kake demonstracije in je vlada za to vedela — kajti, ko so šli v obhodu po mestu, jih je policija razgnala na vse štiri vetrove. Regnicoli pravijo, da bodo za večne čase pomnili, kako so bili v Trstu sprejeti — mnogo od njih je namreč, ker so mislili, da je avstrijska državna policija podobna karabinerjem, dobilo od tržaških policajev — spomine v gotovi obliki.

VEZUV BLUJE.

Rim, 19. septembra. »Corriere d'Italia« poroča iz Portici: Vodniki na Vezuvu poročajo o izvanrednem delovanju vulkana. Dim, ki prihaja iz žrela, je bil vedno gostejši, lava je vedno bolj naraščala ter se je slišalo lahko podzemeljsko bobnenje. Tuji, ki so si hoteli ogledati to naravno prikazen, so se morali vrniti vsled močnih vodnih parov.

DIJAKI

se sprejmejo na stanovanje. Kje, pove uprava »Slovenca«.

2618 2-1

Lepo stanovanje

z dvema sobama in pritliklinami se odda za november termin pri gospodu Škerlju, Dunajska cesta. - Vpraša naj se: Dunajska cesta št. 32, II. nadstropje, 2610 3-1

Priporočamo našim rodbini
Kolinsko cikorijo. 598 52-1

Potrebujem žagarja in cirkularista

Nastop takoj. Vprašanja na parno žago v Staj-
nici via Ogulij, Hrvatsko. 2621 3-1

Mizarji, pozlatarji

dobe trajno delo pri Petru Rutarju, Osilnica
pri Kočevju. 2622 5-1

Nova hiša

blizu »Zvezde« se iz proste roke pod ugod-
nimi pogoji **ceno prodaja**; v pritličju pripravna
za malo obrt s stanovanjem. Naslov pove upr.
tega lista. 2124 (1)

Mlin in žaga

v št. Rupertu na Dolenjskem
se prodaja ali pa odda v najem s
1. novembrom. **Dr. Josip Kolšek**
Laški trg, Štajersko. 2579 3-1

Oklic!

C. kr. okrajno sodišče v Žužemberku naznanja, da se bo na prošnjo gospe Zofije Poš
v Žužemberku prodalo

dne 2. oktobra 1909 dopoldne ob 10. uri

»Poževo posestvo« vl. št. 86. kat. obč. Žužemberk obstoječe iz prostostoječe enonadstropne
zidane hiše, velikega sadnega vrta z vodnjakom, gospodarskega poslopja in pritliklin.

Posestvo je arondirano in ima nad 1 oral pov. mere.

Najmanjši ponudek je 10.000 K. Dražbeni pogoji so tusodno na vpogled.

C. kr. okrajno sodišče Žužemberk

oddelek I. dne 17. septembra 1909.

2620 3-1

Potrtega srca naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem
prežalostno vest, da je Vsegamogočni poklical našo ljubljeno mater,
oziroma staro mater, taščo in teto, gospo

Marijo Mikuž roj. Poženel

hišno posestnico in gostilničarko

danes, dne 18. septembra ob 8. uri zvečer, po kratki mučni bolezni,
prevideno s svetimi zakramenti za umirajoče, v 65. letu starosti v
boljše življenje.

Pogreb predrage rajne bo v ponedeljek, dne 20. septembra ob
3. uri popoldne iz hiše žalosti Kolodvorska ulica št. 3 na pokopališče
k Sv. Križu.

Svete maše zadušnice se bodo brale v več cerkvah.

Ljubljana, dne 18. septembra 1909.

2612

Ivan, deželni rač. revident, Dragotin, Vladimir, sinovi. — Marija
Kodi roj. Mikuž, Antonija Kostanjevec roj. Mikuž, Ivanka,
Frančiška, Kristina, hčere. — Ciril M. Koch, mestni arhitekt, Makso
Kostanjevec, c. kr. fin. tajnik, zeta. — Marta Mikuž roj. Gerber,
sneha. — Vnuki in vnukinje.

V neizmerni žalosti javljamo vsem sorodnikom, prijateljem in
znancem tugopolno vest, da je Vsemogočni poklical našega iskreno ljub-
ljenega, preblagega in nepozabnega soproga oziroma očeta, sina, vnuka,
zeta, brata, svaka, strica, nečaka in bratranca, gospoda

MILANA MOČNIKA

mag. pharm.

po kratki in mučni bolezni, previdenega s svetotajstvi za umirajoče, v
28. letu svoje starosti danes ob 1/4 11. uri zvečer k Sebi v boljše,
večno življenje.

Pogreb predragega in prerano nam umrlega bode v ponedeljek
dne 20. septembra, ob 4. uri popoldne na pokopališče iz cerkve na Žaljah.
Svete zadušne maše se bodo brale v več cerkvah.

V Kamniku, 18. septembra 1909.

Žalujoči rodbini Močnik-Orožen.

2619

Katoliška Bukvarna v Ljubljani

ima v zalogi

šolske knjige

za ljudske, obrtne, meščanske in
srednje šole v najnovejših izdajah.

Seznamke predpisanih učnih knjig oddaja brezplačno.

Bukvarna je založila in v lastni tiskarni tiskala sledeče učne knjige:

Brinar Josip, **Zgodovina za meščan-**
ske šole z 21 slikami, vez. K 2'20.

Matek Blaž, **Aritmetika in algebra**
za srednje in višje gimnazijske
razrede. I. del broš. K 2'20.

Matek Blaž, **Geometrija za srednje**
in višje gimnazijske razrede,
I. del broš. K 2'—.

Mazi Josip, **Geometrijski nazorni**
nauk za prvi razred srednjih šol,
vez. K 1'—.

Pajk Milan, **Zemljepis I. del**, vez.
K 1'80.

Pečjak, dr. Gregor, **Katoliški verouk**
za višje razrede srednjih šol. Druga
knjiga: Resnice kat. vere. K 2'80.

Stroj Alojzij, **Liturgika**. Nauk o bo-
gočastnih obredih sv. katoliške
cerkve s 40 slikami, vez. K 1'40.

Svetina, dr. Ivan, **Katoliški verouk**
I. knjiga, vez. K 2'80.

Tominšek, dr. Josip, **Grška slovnica**,
vez. K 3'—.

Tominšek, dr. Josip, **Grška vadnica**,
vez. K 3'50.

□ □ □

Breznik Anton, **Slovenske besede**
v slovenščini, broš. K —'80.

Dokler Anton, **Slovarček** k izbranim
Ovidijevim pesmim Sedlmayerjeve
izdaje, vez. K 1'90.

Grafenauer Ivan, **Zgodovina novej-**
šega slovenskega slovstva. I. del
od Pohlina do Prešerna, broš.
K 2'—, vez. K 2'50.

Jeršinovič Anton, **Livijev komentar**,
broš. K —'60.

Koritnik Anton, **Slovarček** k I., II.
in III. spevu, broš. K —'80.

Katoliška Bukvarna v Ljubljani.

Popolna spalnična oprava

»renesansa«, močna, malo obrabljena: 2
postelji, 2 nočni omari, 1 umivalna miza,
2 omari in 1 dekoracijski divan s stoli se
pod roko najceneje prodaja. — Več se izve v
Kolodvorski ulici števil. 6 v delavnici.
2382 3-1

Dobra in zanesljiva

KUHARICA

dobi službo v bližini Kormina. — Mesečna
plača od 25 do 30 kron. — Več se izve
pri upravnistvu Slovenca. 2571 3-1

Veliko zalogo absolutno zjamčenega pristnega vina, 1097

priporočano opetovano od knezoškof. ordi-
narijata ljubljanskega p. n. vlč. gg. župnikom
za mašna vina, ima **Kmetijsko društvo**
v Vipavi. — Izborna kvaliteta: letošnje
belo mašno vino od 30—40 K. Sorti-
rano vino rizling, beli burgundec, silvanec
in zelen od 40—55 K, črni »Karminet« po
55 K, postavljeno v Postojno ali Ajdov-
ščino. — Izpod 56 litrov se ne oddaja;
na debelo po dogovoru ceneje. — Stara
desertna vina v buteljkah po 1 do 1'20 K,
vinski kis po 30 K in tropinsko žganje po
2 K liter.

Prevara izključena, ker je klet pod
nadzorstvom dekana vipavskega.

Za zadrage in večje množine izjemne
cene. — Za obilne naročbe se priporoča
Kmetijsko društvo v Vipavi.

Ustna voda „Euodin“

Specialiteta za **kadilce**.

3265

Glavna zaloga:

(11)

Lekarna **Ub. pl. Trnkozcy** v Ljubljani

Za šport
in promet.

Zaloga koles

Puch, (Styria), Globus,
Regent in drugih specialnih
znamk ter posameznih delov.
Izposojevanje koles
prejem koles za emailiranje,
: poniklanje ter popravila :
solidno in ceno.

Karol Čamernik

Ljubljana, Dunajska c. št. 9.

Hotel „Tivoli“

Odda se več mesečnih sob
od 24 kron naprej.

2534 1

Sprejemanje učenk

v od c. kr. vlade dovoljeno šolo za

2463

krojno risanje in izdelovanje oblek
se prične s 1. septembrom 1909.

Marija Nachtigall-Slavčeva.

Knafllove ulice št. 5.

Dobe se tudi krojni vzorci po meri. Istotam se
sprejmejo gospice z dežele na stanovanje in hrano.

Največja zaloga oblačila za šolsko mladino

po najnižjih cenah je v

„Angleškem skladišču oblek“

O. BERNATOVIČ, Ljubljana, Mestni trg šte. 5.

Knjigarna

Kleinmayr & Bamberg
v Ljubljani, Kongresni trg št. 2

priporoča svojo

popolno zalogo

vseh na tukajšnjih in zunanjih učiliščih, zlasti na tukajšnji c. kr. I. in II. državni gimnaziji, na c. kr. državni gimnaziji z nemškim učnim jezikom, c. kr. državni višji realki in c. kr. moškem in ženskem učiteljsku, na pri-
vatnih, ljudskih in meščanskih šolah uvedenih

šolskih knjig

najnovejših izdaj po najnižjih cenah.

Zaznamki uvedenih učnih knjig se oddajajo zastonj.

V PRID „DRUŽBE SV. CIRILA IN METODA!“

Prva češka splošna delniška družba na življenje
za zavarovanje v Pragi

Generalno zastopstvo za vse slovenske dežele v Trstu, ulica Donizetti št. 5.

EDINA slovanska delniška družba za zavarovanje na življenje,
EDINA, katera kolekuje zavarovalne listine z narodnim kolekom,
EDINA, katera kolekuje svoje dopise z narodnim kolekom. ☐ ☐ ☐
Zavaruje najceneje, najugodnejše na vse načine! SVOJI K SVOJIM!

Pojasnila dajejo vedno brezplačno okrajna zastopstva v vseh večjih slovenskih krajih.

Nadzornik v Ljubljani je gospod GESTRIN IVAN, Radeckyjeva cesta šte. 16.

2336

Leinik

2358

1910

naše „Družinske pratike“

e ravno kar izšel in se dobiva skoro po vseh trgo-
vinah, na debelo pa v Ljubljani: v „Katoliški
bukvarni“ prodajalni „Katol. tisk. društva“, dalje v
trgovinah Ant. Krisper, Vaso Petričič in Iv. Koren-
čan; v Trstu: prodajalna „Katol. tisk. društva“, v
Celju: Zvezna trgovina.

Cena komadu 24 vin., po pošti 10 vin. več.
Zahtevajte jo povsod in ne dajte si vsiljevati
drugih pratik!

Zastonj

torej brezplačno dobi vsak človek
v lekarni Trnkoczy zraven
rotočja, lepo tiskano deset zapo-
vedi za zdravje tudi po pošti se brez-
plačno razpošiljajo. 3257 52—

Služba organista in cerkovnika

se razpisuje pri Sv. Martinu na Pohorju
pri Slov. Bistrici na Štajerskem. — Prednost
imajo oženjeni cecilijanci, ki bi bili zmožni
sprejeti tudi tajništvo pri občinah. — Nastop
tako ali vsaj do 1. novembra t. l. Župnijski
urad Sv. Martin na Pohorju, pošta
Slov. Bistrica, Štajersko. 2583 3—1

Kupi se že rabljen, a v dobrem stanju ohranjen

venecijanski jarmenik

(Venezianergatter) z vsem železjem na
jermen na 7 ur daljave rezu. Ponudbe naj
se pošiljajo na upravo „Slovenca“. 2605 3—1

Vino po ceni.

akaj kupiti vino v g. sulni po 50—80 vinarjev
liter, ker se dobi pri Josipu Maljavac, pošta in po-
staja Roč v Istri, belo in črno (rudeče) franko vsaka
železniška postaja na Kranjskem po 22 vinarjev liter
in se ga more naročiti tudi samo 50 litrov. 2474 26—1

2576 3—1

Razpis službe.

Pri podpisnem županstvu se odda s 15. oktobrom t. l.

služba občinskega tajnika.

Letna plača 1500 kron. Prosilci, ki so popolnoma zmožni za to službo, naj vložijo prošnje
najkasneje

do 1. oktobra t. l.

Posebna pogodba se izvrši pri podpisnem županstvu pri sprejetju s poznejšim odobrenjem
občinskega odbora.

Županstvo v Cerknici

dne 15. septembra 1909.

Ivan Lavrič l. r.
župan.

Trajna, gotova služba

Pri c. kr. poštnem in brzojavnem uradu
v Smarju pri Jelšah (na Štajerskem) je iz-
praznjeno mesto pravega poštnege sela.
Intelligenten, slovenščine in nemščine v go-
voru in pisavi popolno zmožen prosilec s
kavcijo naj dološlje svoje prošnje imeno-
vanemu uradu. Začasna letna plača 700 K,
službena obleka in pa prinos za bolniško
blagajno. 2587 3—1

Sodi

295 1—1

prav močni za vino
pripravljeni, eden del
od žganja, v obsegu

od litrov 56—70 od litrov 180—250
" 100—120 " 250—450
" 120—180 " 500—700
nadalje sodi z vraticami od 800, 900, 1100, 1200,
1500, 1800, 4000 in 5000 litrov se dobijo prav po
nizki ceni M. Rosner & Co. v Ljubljani, poleg
pri tvrdki Kosler, pivovarne.

Tehnični biro in stavbeno podjetje

Inž. dr. Jovo Simić
kom. društvo Dolnja Tuzla, Bosna.

Izvršuje načrte, statične
proračune in stroškovnike
ter prevzema vsa v arhi-
tektonsko, stavbinsko, inže-
nirsko in zemljemersko stro-
ko spadajoča dela — vse
proti primernim cenam in
po najnovejših znanstvenih
-- in strokovnih načelih. --

2560

10—1

Naznanilo in priporočilo.

Slavnemu p. n. občinstvu v
Ljubljani in okolici si usojam naj-
vjudneje naznaniti, da sem pre-
vzel na račun dobro znano

vinsko klet v „Unionu“

kjer bom točil priznano pristna na-
ravna vina ter vedno skrbel za
izborna gorka in mrzla jedila.

Pozor kegljavci!
Izborno urejeno
kegljišče

je na razpolago, in še za ne-
kaj večerov v tednu za oddati.

Za obilni obisk se pri-
poroča velespoštovanjem Jos. Dirnplac.

Šolske knjige

za vse šole v najnovejših, odobre-
nih izdajah, kakor tudi vse druge
šolske potrebščine v najboljši ka-
kovosti in po zmernih cenah
priporoča

Lav. Schwentner, knjigotržec v Ljubljani.

2491 10—1

Podružnice
Spljet, Celovec

- in Trst -
- Delniška glavica -
- K 3.000.000. -

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani Stritarjeve ulice 2

sprejema vloge na knjižice in na te-
koči račun, ter je obrestuje po čistih $\frac{1}{2}\%$

Kupuje in prodaja srečke in vse vrste vrednostnih papirjev po dnevnem kurzu.

Podružnice
Spljet, Celovec

- in Trst -
- Rezervni fond -
- K 300.000. -